

SUR VE GÖLGE

Mehmet Zaman Saçlıoğlu 1955 yılında Bursa'da doğdu, TED Ankara Koleji'nden 1973'te, Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'ndan 1977'de mezun oldu. Ege Üniversitesinde asistan olarak 4 yıl, daha sonra Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Sanatlar Fakültesinde doçent ve profesör olarak 26 yıl çalıştı. Bu arada, Belçika Gent Kraliyet Akademisi ve Avustralya Wollongong Üniversitelerinde kısa dönem öğretim üyeliği yaptı; sanat ve tasarım alanında çeşitli sergilere katıldı, konferanslar verdi, yazılar yazdı. 1985'ten bu yana birçok edebiyat dergisinde şiirleri, öyküleri ve yazıları, yabancı antolojilerde öyküleri yer alan Saçlıoğlu'nun eserleri 1993'te Yunus Nadi Öykü Ödülü'ne, 1994'te Sait Faik Hikâye Armağanı'na, 1998'de Milliyet Haldun Taner Öykü Ödülü'ne, 2014'te Yunus Nadi Roman Ödülü'ne layık görüldü; dile gösterdiği özen nedeniyle 2012'de Dil Derneđi Onur Ödülü verildi.

Kitapları: *Günden Önce* (şiir, 1985), *Yaz Evi* (öykü, 1994), *Beş Ada* (öykü, 1997), *Rüzgâr Geri Getirirse* (öykü, 2002), *Sarkaç* (şiir, 2002), *Ađan Z'ye Melih Cevdet Anday* (inceleme, 2003), *Güneş Umuttan Şimdi Dođar* (söyleşi, 2004), *Sur ve Gölge* (öykü, 2009), *İki ve Keçi* (novella, 2011), *General Uçtu* (roman, 2014), *Kader Yıldızı* (1. Cilt) *Pars* (roman, 2017), *Bir Gün* (öykü, 2020), *Saatın Arka Yüzü* (deneme, 2022).

Mehmet Zaman Saçlıoğlu'nun
YKY'deki kitapları:

Rüzgâr Geri Getirirse (2023)

Yaz Evi (2023)

General Uçtu (2025)

Sur ve Gölge (2025)

MEHMET ZAMAN SAÇLIOĞLU

Sur ve Gölge

Öykü



YAPI KREDİ YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

Sur ve Gölge • 7
Bir Başka Işık • 33
Yüzün Tamamlayıcısı • 53

Sur ve Gölge

Karabıçak Meyhanesi'nin sahibi Barba saatine baktı. İki saat sonra gece yarısı olacaktı. Yazarkasanın altındaki çekmecedен öbür saatini de çıkardı, dakikası dakikasına aynıydı. Zaten daha yarım saat önce yine bakmış, aralarındaki yarım dakikalık farkı düzeltmişti.

“Ne oldu bu oğlana vre?” diye söylendi ağzının içinden. Yazarkasanın çekmecesindeki bozuk paraları parmaklarıyla karıştırıp şingirdattı sıkıntudan.

Bulaşıkçı Ömer iki saat gecikmişti. Saat sekizde burada olması gerekiyordu. Bugüne kadar görülmüş şey değildi Ömer'in beş dakika bile geciktiği. Bulaşıklar birikiyordu aşağıda. Bu saatten sonra daha da birikecekti. Masalarda birkaç kez servis tabakları, çatal bıçaklar değiştirilmiş, kadehler yenilenmişti. Garsonların, komilerin söylenmelerinden, Ömer'in yokluğunun mutfakta kendini iyice belli etmeye başladığı anlaşılıyordu. Barba, kimseyi bulaşığa gönderemiyordu. Herkesin işi başından aşkındı. Hafta sonuydu, öbür günlerden daha kalabalıktı meyhane.

Yarım saat önce aşağıya inmiş, mutfağın durumuna bakmış, gereken talimatı vermişti. “Hiç olmazsa tabaklardaki artıkları dört ayaklıya sıyrın da öyle koyun bulaşık tezgâhına” demişti aşçı yamaklarına, ama çocukların bunu zaten yaptıklarını da görmüştü.

“Dört ayaklı” Ömer'in icadıydı. Çöp kovasının yanına bir büyük kova yerleştirmiş, “Artıkları burada biriktirelim de dört ayaklı dostlara, sokak kedilerine, köpeklerine verelim” demişti ustasına. Kovanın adını da Aşçıbaşı Yani koymuştu. “Dört ayaklı...”

Yani, “Kovayı yakına dökme sakın, hayvanları buralara alıştırırsın. Uzaklaştırıncaya kadar canımız çıktı” demiş, Ömer'in, artıkları üşenmeden, arka sokakta yıkık bir evin duvarının arkasına

götürdüğünü görünce rahatlamıştı. Sabaha karşı bütün müşteriler gittikten sonra, Ömer kovayı kaptığı gibi yıkık evin arkasına taşıyor, uygun bir yere döküyordu. Orada bekleyen köpeklerin sevinçle kuyruk salladıklarını görünce mutlu oluyordu. Bütün köpekler, kediler Ömer'i tanıyor, sokakta gördüklerinde arkasına takılıp onunla yürüyorlar, bacaklarına sürtünüyor, teşekkür ediyorlardı.

Barba mutfaktan çıkıp kasasının başına geçtikten birkaç dakika sonra meyhanenin kapısı açıldı, içeri iki adam girdi. Barba bunları daha önce de birkaç kez görmüştü çevrede. Kendilerini, Aksaray'da deri işi yapıyoruz, diye tanıtıyorlardı ama sivil polis oldukları söyleniyordu. Pek tekin görünmüyorlardı.

Barba'nın tadı kaçtı. Adamlar, garsonun kendilerine gösterdikleri masaya oturmamışlar, birkaç dakika önce bir turist grubun boşalttığı cam önündeki büyücek masaya yönelmişlerdi. Barba'nın bir şey söylemesine fırsat bırakmadan, "Bu gece kalabalık olacağız" demişti biri. Bu saatten sonra yeni müşteri pek seyrek gelirdi meyhaneye. Barba sesini çıkarmamıştı. Gözü kapıdaydı. Ömer bir gelse rahat edecek, keyfi yerine gelecekti.

Beş dakika önce içeri giren Çingene saz takımı, çalmaya başlamıştı. İki çocuk sayılabacak kadar genç, öteki otuzuna yakın, üç kişiydiler. Gençlerden birinde keman vardı, birinde darbuka. Büyük olan ise klarnetçiydi. Bir masaya yanaşmış, kıvrak bir oyun havası çalıyorlardı. Turist kızlar ayağa kalkmış göbek atmaya başlamışlardı. Kemancı, dudakları aralık, gözleri çaldığı müziğin içinde, kendini kaybetmiş, ileri geri sallanıyordu. Darbukacı çocuk bir yandan kızlara bakıyor, gülüyor, onlarla kıvırıyor, bir yandan da uzatılan paraları toplayıp belindeki çantaya atıyordu. Klarnetçi ise tüm meyhaneyi gözlüyordu. Tam bir profesyoneldi. Aslında çalmıyormuş da nağmeler, klarnetten kendiliğinden dökülüyormuşçasına rahatlık içindeydi. Bir yandan hangi masadan ilgi doğduğunu, nereye gitmeleri gerektiğini gözlüyor, geçecekleri şarkıya karar veriyor, bir yandan da göz ucuyla Barba'yı kolluyordu. Barba bu çocukları sevse de, en çok on beş dakika için izin verirdi meyhanede çalmalarına. Kimi zaman turistlerin ısrar edip çocukları bırakmadıkları da olurdu ama çok sürmezdi bu ilgi.

Karabıçak Meyhanesi'ne her gece uğrayan üç ayrı müzik grubu

vardı. Barba, kimi gelişlerinde onları boş, köşe bir masaya oturtup sıcak bir kap yemek verirdi. Çalgı çalana saygı duyardı Barba. Müzisyenler de onu severdi.

Rus ikili, bu Çingenelerden bir saat kadar önce gelip gitmişti. Çok ilgi görememişlerdi. Bir akordeoncu ile bir balalaykacıydılar. Zengin bir repertuvarları vardı. Dinleyici iyi olursa, alır Balkanlar'da gezdirirlerdi.

Barba'nın asıl sevdiği ise Türk sanat musikisi grubuydu. Bir Rum, bir Ermeni ve iki Türk müzisyendiler. Dördü de gündüz müzik dersi veren, gece birkaç saat bu semtin meyhanelerini dolaşan yaşlı başlı insanlardı. Eski ama temiz ceketleri, kravatlı, ütülü beyaz gömlekleri, her zaman tıraşlı ve gülümseyen yüzleriyle farklı bir saygı uyandırıyorlardı dinleyicilerinde. Sarhoşlar bile davranışlarına dikkat ederlerdi onlar masalarına yaklaşıncaya. Saray musikisinden, günün en popüler parçalarına kadar Türk, Rum, Ermeni, Arap, her tür müziği bilirlerdi. Masadakilere bakar bakmaz, hangi müziği seveceklerini hemen anlardı bu virtüözler. Biri kanun, biri tambur, biri keman, biri de darbuka çalardı. Kemancı Kırkor buraların en ustasıydı. Kimi geceler kendisi için çaldığını hissedirdi arkadaşları. O zaman müziğin akışını ona bırakıyorlardı. Kanuni Halim Baba Bektaşiydi. Sessiz, şefkatli bir adamdı. Tamburi Safter Efendi Rum asıllıydı. Kıvrak bir mızrabı vardı. Darbukacı Derviş Bey eski bir mehteran nakkarecisiydi. Emekli olduktan sonra bu gruba katılmıştı. Dördü de Barba'nın arkadaşıydı. Barba kimi geceler onlara özel masa hazırlar, yediklerinden değil içtiklerinden para alırdı yalnızca.

Karanlık görünümlü adamlardan birkaç dakika sonra içeri üç kişi daha girdi. Şöyle bir göz gezdirip doğru onların oturduğu masaya gittiler. Yeni girenler takım elbise giymişlerdi ama elbiseler üstlerinde eğreti duruyordu. Hepsi birbiriyle kafa tokuşturdu, sonra karşılıklı oturdular. Yanlarına gelen garsona rakı söylediler. Barba adamları tanıyordu. Ufak tefek olan Çakal Agoptu. Bir yıl kadar önce karısı ve iki kızıyla İstanbul'a gelmiş, Çemberlitaş'a doğru çıkan yokuşlardan birinde bir eve yerleşmişti. Pek sağlam pabuç değildi. Ara sıra, belindeki silahı göstermek istercesine ceketinin önünü şöyle fazlaca açıyordu. Esmer, siyah gür saçlı, kalın bıyıklıydı. Halep'ten geldiği söyleniyordu. Yanındaki adamlar da arkadaşlarıydı.

Hep birlikte geziyorlardı. Ara sıra meyhaneye gelirlerdi. Bu polislerle ayan beyan meyhanede oturduklarına göre sırtlarını sağlam bir yere dayamış olmalıydılar. Agop'un uyuşturucu kaçakçılığı yaptığı kulağına gelmişti Barba'nın. Böyle adamları meyhanede görmekten rahatsız olurdu. Korktuğundan değil, öbür müşterilerden utandığundan. Doğduğundan beri meyhanelerde sayılmayacak kadar çok kavga gürültü görmüştü ama kendi meyhanesinde huzursuzluk istemezdi. Adamlarla fazla ilgilenmemek için sandalyesini biraz çevirdi Barba. Aklına yine Ömer geldi. Bir an önce gelse şu çocuk, diye geçirdi içinden. Barba sandalyesini döndürürken Çingene darbukacının klarnetçiye, yanlarına gidelim mi dercesine Çakal'ın masasını işaret ettiğini, ama klarnetçinin kaşlarını kaldırdığını da görüverdi. Adamlardaki karanlığı klarnetçi de fark etmişti.

Ömer, Karabıçak Meyhanesi'nde işe başlayalı altı ay olmuştu. Çalışkan, güler yüzlü bir çocuktur. Daha yirmi yaşındaydı. Kumral, orta boylu, zayıf, ela gözlüydü. Askerden döndükten sonra ailesiyle helalleşmiş, ekmeğin parası bulmak için Van'dan kalkıp İstanbul'un Kumkapı'sına gelmişti. Askerlik arkadaşı Kostas vermişti bu fikri ona. Kostas, Langalı bir Rum'du. Babası Panayot, son kalan bostancılardan. Ailesinin ne zaman geldiğini bilmiyordu buralara. "Fatih'ten beri buradaymış bizim aile," diyordu. Çevre kirlendikçe ekip biçilemez oluyordu Langa. Panayot paraya sıkışıkça bostanı parça parça satmış, kalan bir dönümlük yeri sera yapmıştı. Bir yıl içinde burayı da verip Kostas'a bir elektrikçi dükkânı açacaklardı.

"Kumkapı'da bir sürü meyhane var, nasıl olsa bir iş ayarlarız sana, bizim tanıdık çoktur oralarda, yerlisiniz Kumkapı'nın" demişti Kostas, Ömer'e. Gerçekten de gelir gelmez Barba'nın meyhanesinde buluşukçılığa başlamıştı Ömer. Maaşı çok değildi ama yaşı gençti, nasıl olsa zamanla daha iyi bir iş bulabilirdi.

Barba, yine ağzının içinden, "E be çocuk, bula bula bugünümü buldun işe geç kalacak?" dedi sıkıntıyla. Bir yandan da merak etmeye başlamıştı. Dakikalar geçtikçe, Ömer'in başına bir iş gelmiş olabileceğini düşünüyordu, çünkü haber vermeden işten ayrılacak ya da keyfine göre gelip gidecek biri olmadığını biliyordu. Daha ilk günden gözü tutmuştu çocuğu; insan sarrafıydı Barba. Kaç kuşaktır Kumkapı'da meyhanecilik yapıyorlardı. Evi de birkaç sokak